4 km - 1 uur 19
Landgoed Hackfort

Natuurmonumenten

Holland op z'n mooist: Hackfort

Kom genieten en laat je inspireren door het prachtige landschap op landgoed Hackfort zoals de schilders van de Haagse School dat rond 1900 deden.

In de zomermaanden schilderden de kunstenaars van de Haagse School het liefst in de vrije natuur, oftewel 'plein-air'. Industrieel gefabriceerde verf in makkelijk mee te nemen tubes maakte het vanaf de 19de eeuw mogelijk om naast tekeningen ook snelle studies in aquarel of olieverf te maken. Dit resulteerde in zowel simpele compositieschetsen als uitgewerkte detailstudies van bomen, planten en vee. Notities over compositie en kleur dienden als geheugensteuntje voor in het atelier, waar de schilders hun tentoonstellings-schilderijen uitwerkten. Later zouden zij ook hun plein-air schetsen inzenden voor exposities.

In die tijd was er een toenemende waardering voor de natuur in eigen land. Dat uitte zich in de oprichting van Natuurmonumenten in 1905.

Deze route is bewegwijzerd met groene pijltjes.

Waar kun je starten

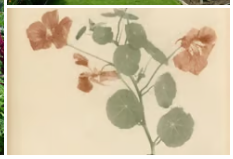
Parkeerplaats Baakseweg (gratis parkeren voor leden)

Baakseweg, 7251 RH
Vorden (GD)

West van Haaksgronden
Waddenzee
Noordzeekustzone
Fryslân
Groninger
Assen
Drenthe
Wieringen
Nabij Petten
IJsselmeer
Noord-Holland
Alkmaar
Bank
Flevoland
Purmerend
Overijssel
Flevopolder
Amsterdam
Nederland
Deventer
Leiden
Amersfoort
Gelder
start
Den Haag
Utrecht
Ede
Zuid-Holland
Eiland van Schalkwijk
Arnhem
Rozenburg
Lek
Linge
Linge
Tielerwaard
Nijmegen
Putten
Dordrecht
Voordelta
Haringvliet
Bommelerwaard
Schouwen-Duiveland
's-Hertogenbosch
Mark
Aa
Aa
Breda
Noord-Brabant
Zeeland
Eindhoven
Meurs
Venlo
Krefeld
Limburg
Antwerpen
Roermond
© Tracestrack Maps

1. Moestuin met boomgaard

Volg je vanaf de parkeerplaats de groene pijltjes, dan kom je als eerste langs de Hof van Hackfort; de historische moestuin waar vroeger al groentes, fruit en bloemen werden geteeld voor de adellijke kasteelbewoners. Een groot deel van de opbrengst van de tuin blijft nog altijd op het landgoed. Het komt rechtstreeks op tafel in de naastgelegen brasserie Keuken van Hackfort, gevestigd in het voormalige koetshuis. Natuurmonumenten herstelde de tuin in haar oude glorie. Er groeien weer (bijna) vergeten groentes als aardpeer, snijbiet, palmkool en kardoen, naast een rijke verzameling keukenkruiden en kleurige bloemen als de Oost-Indische kers van Adriaan Boer. De tuin is dagelijks te bezichtigen en is wellicht inspiratiebron voor je eigen moes- of kruidentuin. Een groep vrijwilligers onderhoudt de tuin en is tijdens het groeiseizoen woensdags aanwezig. Vaak zijn dan ook producten te koop in het stalletje naast de herstelde tuinschuur. Verser kan het niet!

Loop je iets verder door, dan zie je achter de tuinschuur de hoogstamboomgaard. In 2005 plantte Natuurmonumenten hier 55 appel- en perenbomen aan van oud Hollandse, streekeigen rassen.

En hoe was dat rond 1900? In de 19e eeuw was de kleinschaligheid van veehouderij en groenteteelt pure noodzaak. Aan het einde van de 19e eeuw groeiden de steden in hoog tempo. Om alle monden te voeden was voldoende groente, fruit, zuivel en vlees nodig. De tuinders verbouwden hun groenten net buiten de stad, om het vers aan te kunnen leveren. Jacob Maris legde in 1878 De slatuintjes bij Den Haag vast. Zijn schilderij toont de tuinderijen aan de rand van de stad. En de gewassen in Tuin met kolen aan de zoom van Velzerbos (1888) van Jacobus van Looy lijken ook niet alleen bestemd voor eigen gebruik. De kunstenaars van de Haagse School beleefden de aanzet naar het grootschalige boerenbedrijf. Door de komst van de stoomtrein kon bederfelijke groente en fruit snel over grote afstand worden vervoerd. De tuintjes van Maris werden verzwolgen door de grote stad. Boeren en tuinders zetten hun bedrijven verder in de provincie voort; groter, sneller, moderner.

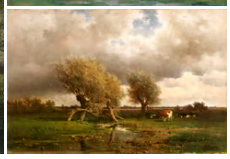
2. Boerenland met koeien

Voorbij de boomgaard en de aangrenzende wijngaard loop je langs een meidoornhaag. Vanwege zijn dorens een voorloper van prikkeldraad. Veel kleine vogels vinden hier een veilige plek om te nestelen.

Je loopt verder langs de akkers en weiden van de boerderijen die vroeger eigendom waren van de kasteelheer. De pacht mochten de boeren soms in natura betalen. Natuurmonumenten verpacht een groot deel van de akkers en weiden van Hackfort aan biologisch werkende boeren. Icoon in het Hollandse landschap is de koe. Ook in de schilderijen van de Haagse School zijn koeien prominent aanwezig. Zoals Koeien in polderlandschap van Gerard Bilders. Tijdens de wandeling over landgoed Hackfort ontmoet je het dier op z'n mooist: grazend in de kasteelweide, liggend rondom kasteel Hackfort, of in de schaduw van een bomengroep. De koeien die op Hackfort grazen zijn roodbonte MRIJ runderen.

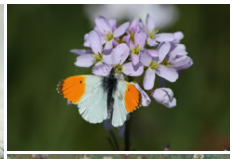

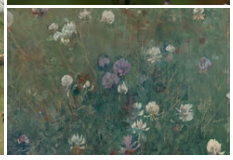
3. Knotwilgen en mooie luchten

Als afscheiding tussen twee weides zie je hier een rij knotwilgen staan, zoals Jan Hendrik Weissenbruch deze ook vastlegde in zijn schilderij Weide met knotwilgen bij avond. Je ziet de jonge wilgentakken, de zogeheten pruiken, op de knot groeien. De koe kan net niet bij de jonge sappige loten. Het illustreert het principe en nut van knotbomen: houtoogst. Het hout werd gebruikt voor allerlei doeleinden, van stookhout en het vlechten van manden tot het maken van hekken, oeverbeschoeiing.

In de werken van Jan Hendrik Weissenbruch en Willem Roelofs spelen de luchten boven het landschap steeds een belangrijke rol. Deze schilderijen kenmerken zich door een lager standpunt en indrukwekkende wolkenluchten, zoals Grazende koeien bij Doesburg en Koeien onder bomen van Willem Roelofs. Weissenbruch zei hier over: 'De lucht op een schilderij, dat is een ding! Een hoofdzaak! Lucht en licht zijn de groote toovenaars. De lucht bepaalt het schilderij. Schilders kunnen nooit genoeg naar de lucht kijken. Wij leven van licht en zonneschijn en gaan met ons palet door de droge buien'. Kijk je vanaf dit punt richting het westen dan heb je kans op het zien van een mooie lucht boven landgoed Hackfort. Als je een laag standpunt inneemt, maak je in gedachten zo je eigen schilderij naar voorbeeld van de Haagse School.

4. Bloemrijke weides

Knotwilgen waren niet de enige houtleveranciers in het boerenland. Aan je rechterhand zie je hier een zogenaamd geriefbosje. Eeuwenlang leverden dergelijke hakhoutbosjes het broodnodige stookhout voor de bewoners van het landgoed. De houtwallen en de singels op het landgoed leverden overigens ook stookhout en deden - net als de meidoornhagen - ook dienst als perceelgrens. De boer op Anton Mauve's Een boer met hout lijkt bundels hakhout te vervoeren, wellicht afkomstig van een geriefhoutbosje. Op een aantal locaties voert Natuurmonumenten weer het voormalige hakhoutbeheer uit.

De vochtige weides kleuren hier in het voorjaar lila met pinksterbloemen, de waard- (voedsel-)plant van het oranjetipje. Een beeld dat doet denken aan het Verkade-album De Bonte Wei, van Jac.P.Thijsse. Hij trok net als de schilders van de Haagse School de natuur in, maar dan met een botaniseertrommel en schetsboek. Je ziet hier nog een bonte wei zoals in die tijd, met een afwisseling van droge en natte stukken, grassen en bloemen, met diverse kleuren groen. Weilanden rijk aan bloemen en insecten, zoals op Klaverbloemen van Jacobus van Looy.

5. Bomengroep

Zoals op Oude eik aan bosrand van Barend Cornelis Koekkoek, kunnen koeien op hete zomerdagen nog steeds verkoeling vinden in de schaduw van de groep eiken hier rechts in het weiland.

De geelgors leeft hier en broedt op Hackfort. In de zomer heb je kans op het zien en horen van dit prachtige vogeltje, waarvan het deuntje doet denken de eerste tonen van de vijfde symfonie van Beethoven. Het mannetje hoor je vaak zingend vanaf een haag of houtwal, of een andere hoge plek.

6. Bolle akkers

Links en later rechts van het pad zie je verschillende akkers die veel hoger liggen dan hun omgeving. Door eeuwenlange bemesting met een mengsel van

schapenmest en heideplaggen raakten deze akkers (essen) vanzelf opgehoogd. Ze worden bolle akkers genoemd. Op de akker links wordt wisselteelt toegepast: 4 jaar verbouw van verschillende soorten granen en 2 jaar gras met klaver. In de zomer kleurt de akker hier met akkerbloemen, voornamelijk gele ganzebloem en een enkele korenbloem, kamille en klaproos. Op de overige akkers wordt rogge geteeld met als akkerbloemen vooral blauwe korenbloem.

Iets verderop, langs de Hackfortselaan, doemt het kasteel weer op en heb je zicht op zorgboerderij het Hofhuis. De bewoners werken bij de Vijfsprong, waar ze allerlei werkzaamheden uitvoeren in de tuin, de boerderij en op de akkers.

7. Koeien in het water

Waar zou Johannes Bilders zijn Avond op Hackfort hebben vastgelegd? Een koe in het water is nu een opmerkelijk gezicht. Mogelijk herken je een plek op de route die de sfeer van deze verbeelding weergeeft. Zoem ook even in op de Baakse Beek, mogelijk zie je over het water scherende waterjuffers op zoek naar voedsel of zittend op waterplanten waar ze eitjes afzetten.

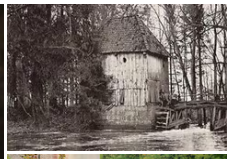

8. Parkbos

Over het bruggetje kom je aan in het parkbos van Hackfort. Natuurmonumenten herstelde in de afgelopen jaren veel van de oude glorie. Uitgaande van de oorspronkelijke aanleg van rond 1820 plantten vrijwilligers vele duizenden bolletjes, knolletjes en wortelstokken van stinzenplanten. Vanaf het vroege voorjaar tot begin van de zomer bloeien hier soorten als kievitsbloem, Spaanse hyacinth, vingerhelmbloem en dubbele sneeuwklokjes.

De route door het parkbos voert je ook langs een klein gebouw, naast de voormalige kleine parkeerplaats. Het is een zogenaamd dorsmolenhuisje, stalling voor de dorsmolen van de boerencoöperatie.

9. Watermolen

Taco Mesdag schilderde de watermolen van Hackfort rond 1890. Maar zo ziet de molen er nu helemaal niet uit! Op het schilderij zien we een wat sjofel houten opbouw op een eenzame plek ik het bos. De vondst van een oude ansicht van de molen van Hackfort nam echter alle twijfel weg. Dezelfde versleten houten opbouw, het bruggetje, de schuimende beek, tot aan de vertakte boom achter de brug aan toe. Een verdwenen watermolen? Al eerder stonden er bij het kasteel een watermolen en een oliemolen, die beide de tand des tijds niet hebben doorstaan. De stenen watermolen van Hackfort is gebouwd rond 1700. Iedere zaterdag is de watermolen in bedrijf, mits de beek voldoende water voert. Meestal wordt er Hackforts graan gemalen, maar de molenaars kunnen de molen ook ombouwen om brandhout te zagen. Met een beetje geluk ontdek je de grote gele kwikstaart of ijsvogel langs de Baakse Beek.

10. Kasteel Hackfort

Voorbij de watermolen zie je het imposante kasteel Hackfort. In 1324 stond hier al een "Goet to Hacforte", dat in die tijd werd verbouwd tot een donjon (goed verdedigbare woontoren). De donjon werd later uitgebouwd tot kasteel, compleet met een voorburcht en slotgracht. Het huidige kasteel is wat hier nog van rest. Tegenwoordig kun je er logeren: in het kasteel bevinden zich verschillende vakantie-appartementen. Informatie hierover vind je op Buitenlevenvakanties.nl/Hackfort.

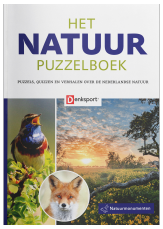
De Van Westerholtzaal in het kasteel is te huur voor bijeenkomsten en er vinden regelmatig concerten plaats. Interesse? De concerten vind je op deze site bij de agenda. Voor huren van de zaal neem dan contact op met de Keuken van Hackfort.

In het gebouw rechts aan het plein bevonden zich vroeger de tuinmanswoning, oranjerie en het koetshuis. Nu vind je er de Keuken van Hackfort, een heerlijke plek om even bij te komen van de wandeling.

Natuurmonumenten app

Download nu de nieuwe Natuurmonumenten app. Met deze app navigeer je makkelijk op al onze routes. Ben je lid? Koppel je lidmaatschap in de app en je hebt je ledenpas altijd bij de hand

Meer info

Nieuw: Het Natuur Puzzelboek

Het Natuur Puzzelboek: een boek van 160 pagina's vol puzzels, verhalen en weetjes over de natuur in Nederland. Leuk om zelf mee aan de slag te gaan of om cadeau te geven. Je bestelt 'm op

nm.nl/puzzelboek